

LJUDSKA UNIVERZA
SLOVENSKA BISTRICA

ŠTUDIJSKI KROŽEK

*KRIŽI IN KAPELICE
V KRAJEVNI SKUPNOSTI MAKOLE*

Makole, junij 2000

ZNAMENJA

Beseda *znamenje* ima več pomenov. V našem primeru označuje spomin na razne dogodke, nas nečesa spominja ali na kaj opozarja zaznamuje poti in smeri, meje in prehode. Znamenje je vsak na prostem postavljen likovni izdelek ali manjša arhitektura, ki ima lahko različne oblike: od slikane lesene table, razpela, kamnitega ali zidanega stebra ali slopa z versko podobo v vdolbini ali na vrhu, do stavbic, ki imajo lastno prostornino.

Ljudstvo ima različna poimenovanja: *znamenja* ali *znamenček* na Gorenjskem, *kapelica* je precej splošen izraz. Ponavadi je ob imenu pridevnik, ki označuje lastništvo ali krajeven. Na Štajerskem je splošen izraz *križ*. Na Krasu in Vipavskem poznajo izraz *pil* za kamniti steber ali vzdani relief ali leseno spominsko znamenje.

Znamenja so nastala iz najrazličnejših **nagibov in povodov**. Vzroki so se v času spreminjali. Najstarejši povodi za postavljanje znamenj so pravnega značaja: tisti, ki je koga ubil je moral poleg ostalih kazni, postaviti tudi znamenje. V srednjem veku so postavljali znamenja kot spomin na *nesrečo, umor, rop ali drugo hudodelstvo*. S koncem v 17. st. se spremenili vzroki: ljudje so se želeli vnaprej *zavarovati pred elementarnimi in drugimi nesrečami*.

Kužna znamenja so največkrat nastala na gobovih žrtev kuge, na gomili. Imajo funkcijo nagrobnika.

Nastajala so znamenja v *zahvalo za uslišane prošnje ob boleznih, vojskah ali drugih nesrečah –votivi*.

Mesta, kjer stojijo znamenja označujejo nagibe za postavitvev: označitev lastništva zemlje, kažipot, simbolična izročitev hiše in domačije v božje varstvo, kjer se je zgodila nesreča. Kmetije so največkrat postavljale votivna in spominska znamenja

Božjepotna znamenja ob romarskih poteh so imela funkcijo kažipotov. Postavljali so različne svetnike, ki so varovali pred nesrečo: pred požari je varoval *Sv. Florijan*, pred poplavami *Janez Nepomuk*, *Rok* in *Boštjan* proti kugi, *sv. Jožef*... Najpogostejša figuralna upodobitev Križani.

Ni povezave med nagibi za postavitvev in obliko znamenja.

Prvi podatki o znamenjih so iz 17. oz 16. st.

Pred 19. st. malo znamenj, ki bi jih postavile posamezne kmetije.

Skupine:

I. Znamenja

A. Kamnita

- pokopališki stebri in svetilniki
- figuralna znamenja
- stebrna in stebrasta znamenja
- kamniti križi

B. Zidana

- slopna in slopasta
- trikotna
- znamenja z nišo

II. Kapelice

- zaprtega tipa
- poligonalne
- odprtega tipa
- kapelice - zvoniki

III. Lesena znamenja, razpela, različni prim. namestitve itd.

Kapelice imajo notranji prostor. Pojavljajo se šele od 17. st.

Malo znamenj v *J Sloveniji* (Dolenjska, Bela krajina, Kočevsko, Kras, Primorje) tudi skrajni zahodni del (Brda) in Prekmurje. Najbolj bogati Gorenjska in Štajerska.

Značilno je postopno zamiranje umetniškega pristopa v 19. in 20. st. Po naročilu so izdelovali predvsem preprosti poklicni in polpoklicni podeželski obrtniki.

Poslikava znamenj v srednjem veku je bila redka. Razširila se je v baroku in 19. st.

Iz etnološkega in umetnostno zgodovinskega vidika so pomembni izdelki kiparstva in podobarstva. Tudi izdelki umetnostne obrti – kovane mreže, križi...

MAJA KANDI
uni. dipl. etnologinja

LOVREKOVA KAPELA Mostečno

Čas postavitve:

- kapela je bila postavljena leta 1914
- obnovljena je bila 1995

Vzrok poimenovanja:

- po lastnikih

Vzrok postavitve:

- lastnik zemljišča (Lovrek) je imel sestro, ki je na začetku 20. stoletja živela v Italiji
- bila je sama in ni imela otrok
- svojemu bratu je pomagala zgraditi gostilno, ki je stala ob cesti na mestu sedanjega gostinskega lokala
- istočasno je dala postaviti tudi to kapelo

Fotografija: Lovrekova kapela
(junij 2000)

Skica: Lovrekova kapela (Boštjan Gril)

KAPELA SV. URBANA Jelovec

Čas postavitve:

- kapela je bila postavljena leta 1896
- znotraj je bila obnovljena leta 1981 (obnovil jo je Franc Babšek)
- zunaj so jo obnovili leta 1989

Vzrok poimenovanja:

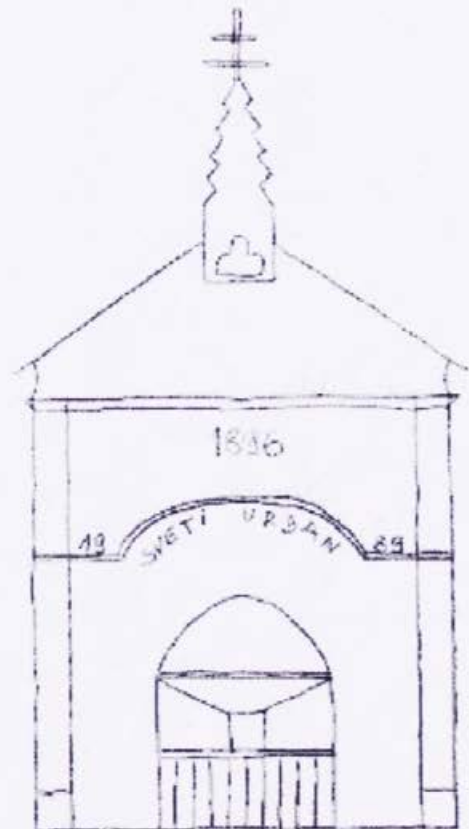
- po sv. Urbanu – zavetniku vinogradnikov

Vzrok postavitve:

- postaviti so jo dali vaščani, največ pa sta prispevala Samastur (po domače Ajdišek) in Rojs

Značilnosti znamenja:

- v notranjosti je kip Marije, ki meri 40 cm
- ob vzhodu oltarja je Jezusov grob, levo in desno pa stojita dva angelca
- na stropu kapele je freska sv. Družine

Skica: Kapela sv. Urbana (Boštjan Gril)

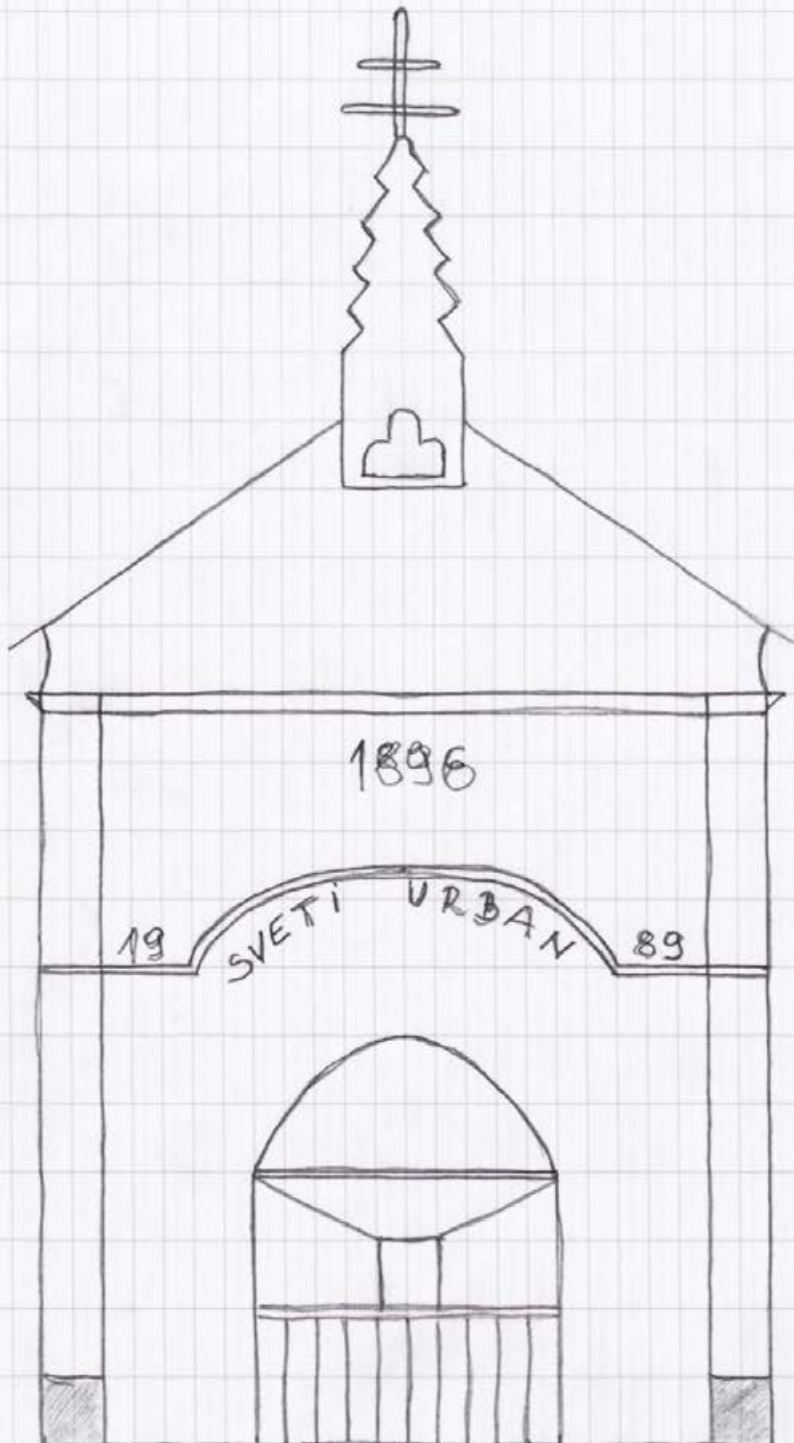

ZNAMENJA

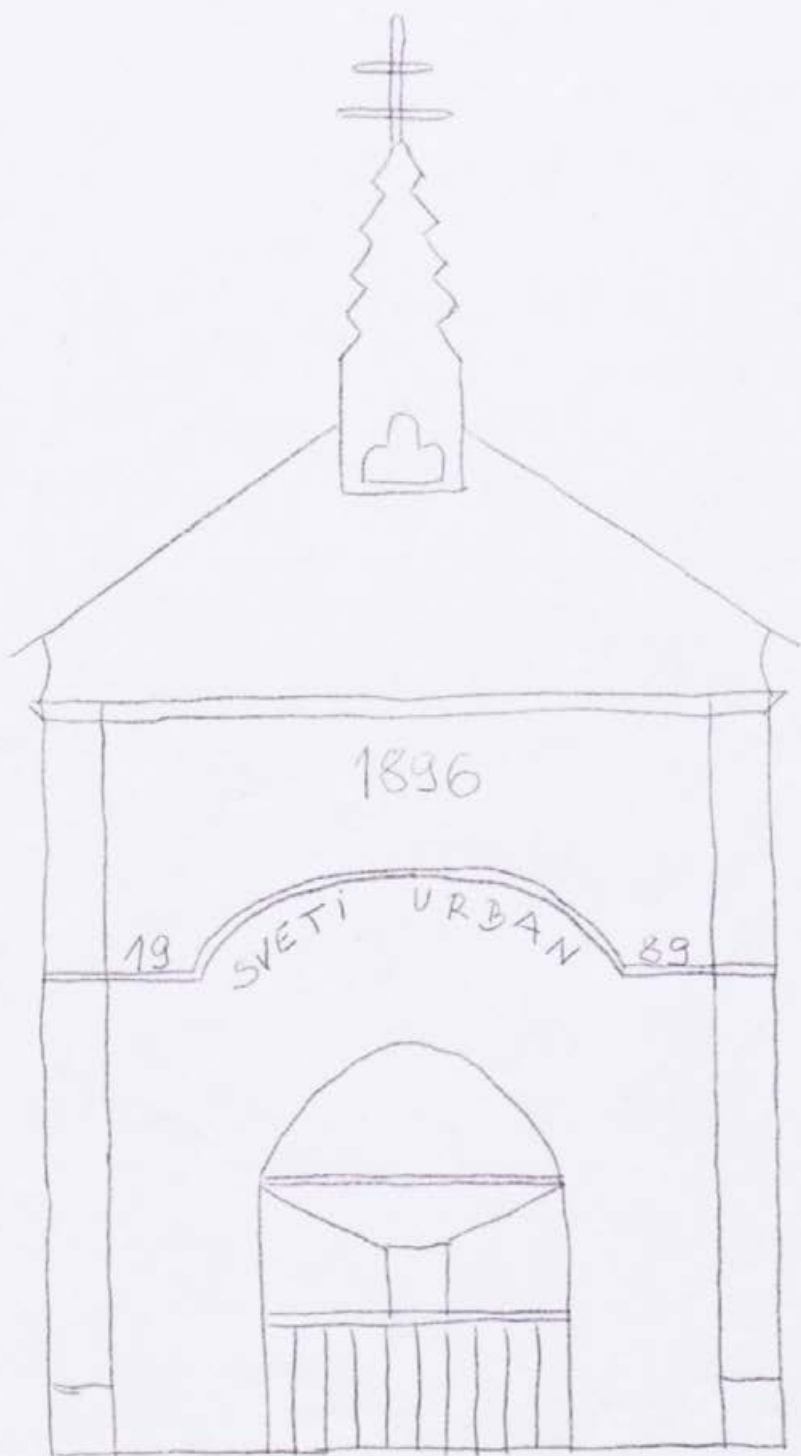
<p>Poimenovanje znamenja: <i>Kapela - Sv. Urban (zavetnik vinogradnikov), Jelovec</i></p>	
<p>Lega v krajini – orientacija Skica:</p>	<p>Skica znamenja, fotografija:</p>
<p>Čas postavitve, obnavljanja: <i>1989</i> <i>1896</i> ↙, ~~1896~~ obnovljena</p>	
<p>Vzrok poimenovanja (po lastniku, kraju...): <i>- varuh vinogradnikov</i></p>	
<p>Vzrok postavitve (kužno znamenje, razpotje, varovanje pred nesrečo...): <i>postavili: - pokojni Samostan (Ajdišek),</i> <i>- Rojci v Šegi</i> <i>- obnovljena pred leti, ko se je</i> <i>padel zvonik, takrat v celoti</i> <i>obnovljena</i></p>	
<p>Značilnosti znamenja (kamnito, zidano z., kapelica, leseno z.), opis: <i>- kmetrajosti kipi:</i> <i>kipec Marije (40cm)</i> <i>- ob vzhodni oltarji: Jezusov</i> <i>grob</i> <i>ob grobu (in) dva</i> <i>angelca</i> <i>- na stopu kapele: freska</i> <i>Sv. Družine</i> <i>- znotraj obnovljena (poslikana)</i></p>	

1981 F. B. (Franc Babšek)

KAPELA SV. URBANA

KUŠERVA KAPELA

Dežno – Dugec

Čas postavitve:

- postavljena je bila leta 1959

Vzrok poimenovanja:

- po prvotnem lastniku zemljišča Kušarju (Kosarju)

Vzrok postavitve:

- stari Kušar (Kosar) jo je postavil kot zaobljubo Bogu, da mu bo ta pomagal pri njegovem zdravju, ker je imel težave z želodcem in znamenja na licu
- lastnika Kušarjeve kapele sta bila Anton in Marija Kosar (oče Anton je kmalu po postavitvi umrl), zemljišče sta po očetovi smrti dedovala sinova Andrej in Leopold Kosar, ki sta domačijo prodala Martinu in Mariji Sledič (po domače Tinču in Rajšpovi Micki); ta dva bi naj naprej skrbela za kapelico

Značilnosti znamenja:

- ~~gre-za~~ zidano, kapelo preproste oblike, ki je krita z strešnimi zidaki (strešniki so pravokotne oblike in rdeče barve)
- kapelica ima lesena vrata
- na pročelju je lesen križ

Skica: Kušerva kapela (Boštjan Gril)

Fotografija 1: Kušerva kapela (junij 2000)

Fotografija 2: Oltar v Kušervi kapeli

KAFREČKA KAPELA

Dežno – Pleš

Čas postavitve:

- neznan

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku

Vzrok postavitve:

- neznan

Značilnosti znamenja:

- gre za iz kamna zidano kapelico, ometano z apneno malto
- ostrešje je leseno, pokrito z pločevino
- krogla na strehi je iz žgane gline
- križ z dvema prečkama nosi kovanega petelina
- notranjost je enostransko obokana
- na obokani polici stoji lesen križ in dvema molitvenikoma
- na oltarju pod zgornjo polico stojita dva kipca Marije
- ob kipcu sta dve sliki: Marija in Jezus Kristus
- kapelica je okrašena z umetnimi rožami
- pravega kipa Boga v kapelici ni več, ker je bil odtujen
- kip je prikazoval jokajočega Boga v sedečem položaju
- po pripovedovanju je jokal zato, ker je bil žalosten, da je ustvaril tako reven kraj

Fotografija: Kafrečka kapela (junij 2000)

Skica: Kafrečka kapela (Anton Plaznik)

JERMANJSKA KAPELICA Stari Grad

Čas postavitve:

- kapelica je bila postavljena pred dobrimi 100 leti
- bila je že dvakrat obnovljena in sicer prvič pred 15 leti in ponovno lani

Vzrok poimenovanja:

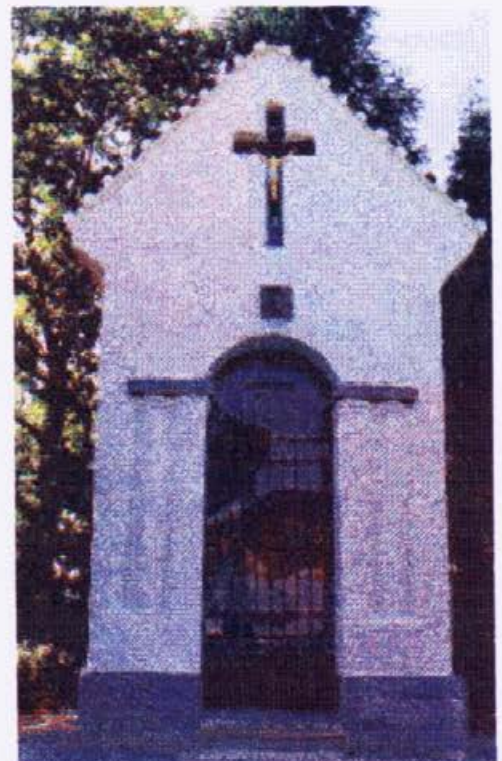
- ni znan

Vzrok postavitve:

- postavili so jo v znamenju vere
- ob postavitvi je bila v teh krajih trsna uš, ki je uničila vse vinograde in vaščani so iskali pomoč na vse možne načine
- ena od možnih oblik iskanja pomoči je bila takrat tudi postavitve kapelice

Značilnosti znamenja:

- kapelica je zidana
- v notranjosti je kip Matere Božje – Brezmadežne
- na podstavkih ob njenih nogah je kača, ki je zapeljala Evo, da je prelomila obljubo Bogu; Bog ju je pregnal iz raja, vendar je obljubil tudi odrešenika: poslal bo novo Evo, novo ženo – rod, ki bo iz te žene, pa bo kači strl glavo – zato stoji Marija na kači
- na vrhu je križ z Jezusom in Marijo

Fotografija: Jermanjska kapelica (junij 2000)

STRNADOVA KAPELA

Dežno – Pleš

Čas postavitve:

- pred približno 200 leti

Vzrok poimenovanja:

- poimenovana po lastniku

Vzrok postavitve:

- kapela je bila postavljena zaradi varovanja Pleša oz. Dežnega
- legenda pripoveduje, da so krajani Boga privezali zato, da jim zaradi revščine kraja ne bi pobegnil

Značilnosti znamenja:

- kapelica je bila zidana iz kamenja oz. peščenjaka
- nad glavnim vhodom je bila niša ovalne oblike, v kateri je bil lesen kipec Marije
- kip Boga v kapelici je bil v sedečem položaju; na levi roki je imel okov in z verigo je bil pripet na steno kapelice
- kapelica se je porušila zaradi nevezdrževanja v letih od 1970 do 1980; ostanki kamenja so vidni na mestu, kjer je kapelica stala
- kipci iz kapelice so ohranjeni v Arkovi etnološki zbirki v gradu Slovenska Bistrica

Skica: Strnadova kapela (skica je nastala po spominu – Anton Plaznik)

SUČKA KAPELA

Varoš 3

Čas postavitve:

- postavljena okoli leta 1960 (1959/60)
- obnovljena je bila leta 1999

Vzrok poimenovanja:

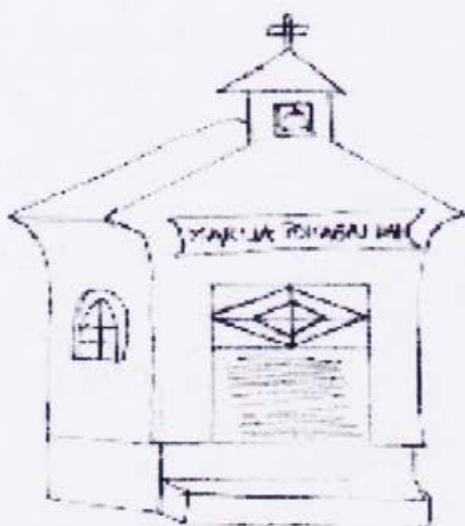
- po lastniku zemljišča

Vzrok postavitve:

- postavljena v zahvalo za srečno vrnitev iz 2. svetovne vojne
- hišni gospodar Franc Širec (umrl 1989) se je med 2. svetovno vojno zaobljubil, da bo ob srečni vrnitvi domov postavil kapelo

Značilnosti znamenja:

- kapelica je sezidana iz peščenjaka
- v zvoniku kapelice je zvonec
- znamenje oz. kapela stoji na lastnikovem vrtu
- zaprta je s kovinskimi vrati, ki so zgoraj odprta v obliki dveh kar
- v notranjosti kapele je oltarna miza z Marijino podobo

Skica: Sučka kapela v Varošu (Boštjan Gril)

Fotografija 1: Sučka kapela (junij 2000)

Fotografija 2: Oltar v Sučki kapeli

VAŠKA KAPELA Stopno

Čas postavitve:

- postavljena pred več kot 100 leti
- v celoti je bila obnovljena leta 1982

Vzrok poimenovanja:

- vaška kapela so jo poimenovali zato, ker so zanjo skrbeli vsi vaščani

Vzrok postavitve:

- natančen vzrok postavitve pri vaščanih ni znan
- kapela stoji na mestu, kjer cesta zavije v vas z magistralne, nekoč »bele« oz. makedam, ceste

Značilnosti znamenja:

- gre za zidano kapelo
- kapela je polkrogle oblike
- del strehe je pokrit s skrlnato kritino
- kapela ima železna vrata oz. vrata iz železnih palic

Fotografija: Vaška kapela v Stopnem
(junij 2000)

Skica: Vaška kapela v Stopnem
(Boštjan Gril)

GORNIKOVA KAPELA

Strug

Čas postavitve oz obnavljanja:

- po informatorjih iz 19. stoletja
- prenovljena 1989 ali 1990

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku

Vzrok postavitve:

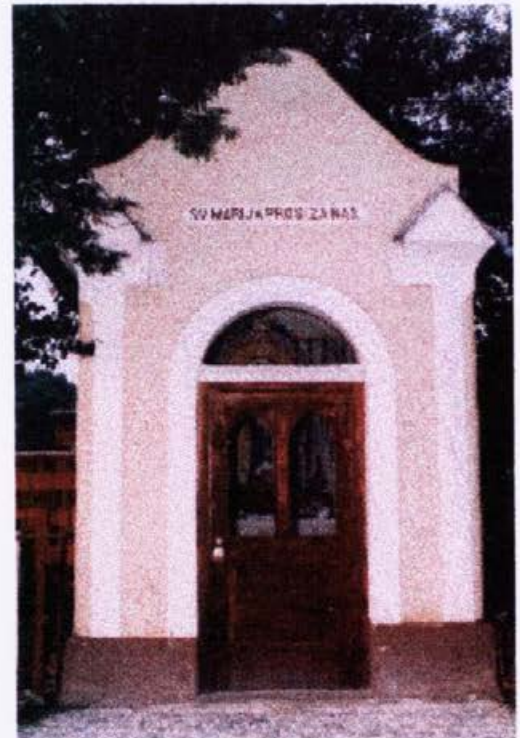
- po govoricah bi jo naj postavili zaradi zaobljube, a točnega razloga vaščani ne poznajo
- potomec lastnikov je GORNIKOV Lojz; postavili bi jo naj že stari starši Genovefe (Fefke) GORNIK (Lepej), ki so se pisali SAGADIN

Značilnosti znamenja:

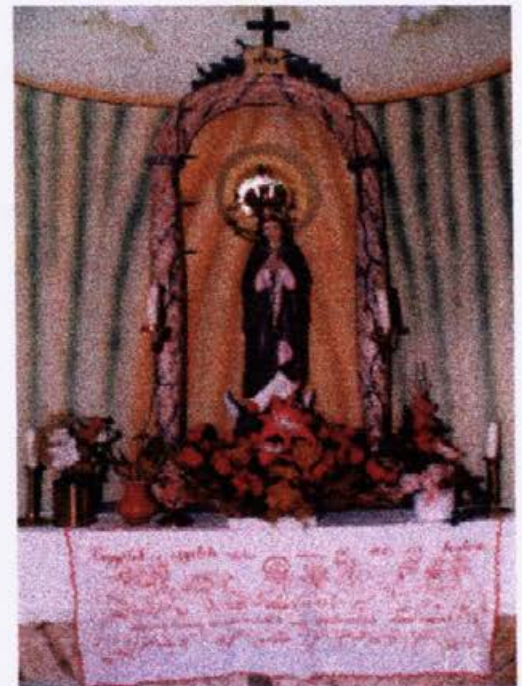
- zidana kapela (pri zadnji obnovi niso odkrili letnice gradnje)
- kapela je zaprta (od leta 1989 oz. 1990)
- ima lesena, delno zastekljena vrata, okna z lesenimi okvirji (ohranjenih je del starih barvnih stekel), na kapeli so tudi žlebovi
- na oltarju kapele je prt z madžarskim napisom
- pred kapelo so letos pred Veliko nočjo (aprila 2000) položili tlakovce

Skica: Gornikova kapela (Boštjan Gril)

Fotografija 1: Gornikova kapela (junij 2000)

Fotografija 2: Oltar v Gornikovi kapeli (junij 2000)

POGAČARVA KAPELA

Dežno 10

Čas postavitve oz. obnavljanja:

- postavljena 1891 leta
- obnovljena za časa župnika g. Podpečana (duhovnik v Makolah)

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku

Vzrok postavitve:

- vzrok postavitve ni znan, stoji pa ob glavni cesti v Dežnem
- lastnik kapele in zemljišča je Janez POGAČAR, rojen leta 1907 (z 93-imi leti je trenutno najstarejši krajan KS Makole)

Značilnosti znamenja:

- zidana kapela iz velikih kamnov (spodnji del)
- lesen prečnik nad vrati
- železna vrata
- barvna stekla na stranskih oknih (M-modro, Rj-rjavo, Z-zeleno)
- na strehi betonski zidaki

Fotografija: Pogačarva kapela
(junij 2000)

Skica: Pogačarva kapela (Boštjan Gril)

KAPELICA V ZIDANICI Stari Grad

Čas postavitve:

- kapelica je bila postavljena leta 1999

Vzrok poimenovanja:

- vzdana je v nišo na zidanici

Vzrok postavitve:

- v zahvalo za srečen konec dogodka, ki bi se lahko končal tragično
- po hribu navzdol je namreč zdrvel traktor z družino in oče se je zaobljubil, da bo v zahvalo postavil kapelico

Značilnosti znamenja:

- kapelica je vzdana v steno
- okrašena je z drobnimi okroglimi kamenčki
- v kapelici je kip Marije, ki ima ogrnjen plašč iz vijoličastega blaga

Fotografija: Kapelica v zidanici (junij 2000)

NETA ZAHVALA

KUŽNO ZNAMENJE Savinsko

Čas postavitve:

- točen čas postavitve ni znan
- iz ruševin so ga obnovili leta 1962

Vzrok poimenovanja:

- znamenje se je poimenovalo po bolezni

Vzrok postavitve:

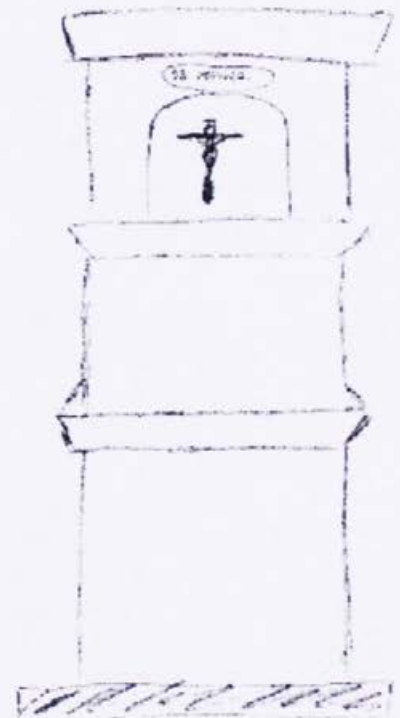
- varovanje pred kugo (prvo znamenje naj bi bilo staro okoli 500 let – še iz turških časov)

Značilnosti znamenja:

- znamenje je po obnovitvi zidano, vendar ima enak izgled
- namesto naravne kritine je betonska plošča (1974)
- vitrine so brez poslikav, le v eni je pripet manjši križ

Fotografija: Kužno znamenje
(junij 2000)

Skica: Kužno znamenje (Bojana Skušek)

ZNAMENJE SV. MARIJE Savinsko 12

Čas postavitve:

- znamenje je bilo postavljeno leta 1991

Vzrok poimenovanja:

- ni znan

Vzrok postavitve:

- postavljen je bil na željo moža Pavline Arzenšek
- vzrok postavitve je predvsem varovanje pred boleznijo

Značilnosti znamenja:

- gre za zidano znamenje
- znamenje je krito z opeko
- na znamenju so upodobljeni sv. Marija, sv. Terezija (simbolizira mater), sv. Jurij (simbolizira očeta), Apolonija
- znamenje je poslikala M. Golja

Fotografija 1: Znamenje sv. Marije
(junij 2000)

Fotografija 2: Podoba sv. Marije (junij 2000)
BOJANA KRUSEL

KIP MARIJE PRI BABŠEKOVIH Stari Grad

Čas postavitve:

- ni znan

Vzrok poimenovanja:

- po lastnikih domačije

Vzrok postavitve:

- pri Babšekovih (po domače pri Maroskih) je živel Matevž Šošter, ki je bil ključar pri sv. Ani in je ta kip Marije dobil v dar od umetnika, ki je delal pri sv. Ani ter ga kot plačilo za hrano in stanovanje podaril Babšekovim
- v cerkvi sv. Ane je enak kip, vendar večji

Značilnosti znamenja:

- kip je visok približno pol metra

Fotografija: Kip Marije pri Babšekovih
(junij 2000) ŽNJAR 11

PETRIČEV KRIŽ

Zgornja Ložnica

Čas postavitve:

- križ je bil postavljen leta 1930
- delno je bil obnovljen leta 2000, zanj pa skrbijo vaščani

Vzrok poimenovanja:

- po lastnikih Brglezih (po domače Petričevih)

Vzrok postavitve:

- Brglezovi oz. Petričevi so postavili križ na mestu, kjer je kobila ubila Johana Brgleza

Značilnosti znamenja:

- križ je lesen
- na vrhu ima pocinkano strešico
- na križu sta kipa Jezusa in Marije
- ograjen je z leseno ograjo
- pred tem križem je na vasi stal »stari vaški križ«, ki pa je bil leta 1930 zaradi dotrajanosti porušen; čas in vzrok tega križa sta neznana

Fotografija 1: Petričev križ (fotografija je iz leta 1930 in je last Jožefa Šošterja, ki je takrat bil star 7 let)

Fotografija 2: Petričev križ (junij 2000)

KAPELICA V VARIŠI VASI

Variša vas

Čas postavitve:

- kapela je bila postavljena v začetki tega stoletja
- obnovljena je bila leta 1992

Vzrok poimenovanja:

- nima posebnega imena, saj so jo postavili vaščani

Vzrok postavitve:

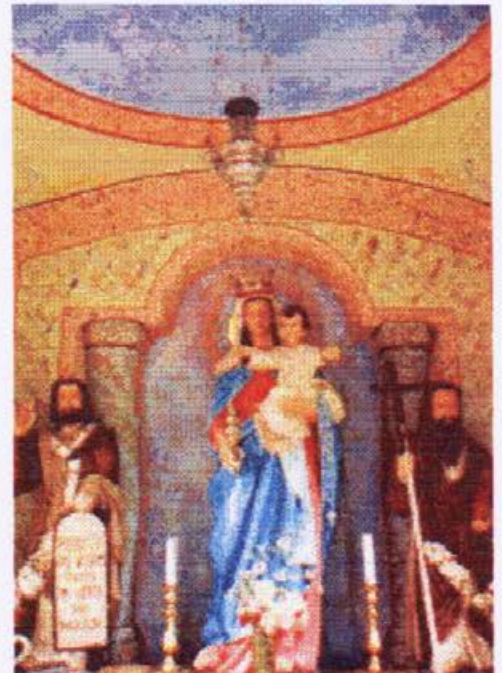
- postaviti so jo dali vaščani, da bi se obvarovali pred boleznimi

Značilnosti znamenja:

- gre za kapelico, ki je sezidana iz kamna
- ograjena je z leseno ograjo
- osrednji kipec v kapeli je kip Marije (kupila ga je družina Kolar iz Dol)
- svetnike, ki so postavljeni v kapelici so kupili Ježičevi iz Variše vasi
- kipa Metoda in cirila sta poklonila Franc in Matej Žnidar

Fotografija 1: Kapelica v Variši Vasi (junij 2000)

Fotografija 2: Oltar v kapelici v Variši vasi (junij 2000)

GABRECOV KRIŽ Stari Grad

Čas postavitve:

- križ je bil postavljen 1990

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku

Vzrok postavitve:

- v zahvalo za uspešno izgradnjo hiše so na dvorišču postavili križ

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ
- na križu je lesen kip Boga, delo kiparja, katerega ime ni znano

Fotografija: Gabrecov križ (junij 2000)

B. GRU

VAŠKI KRIŽ Spodnja Ložnica

Čas postavitve:

- križ je bil postavljen leta 1919
- nazadnje je bil obnovljen leta 1992

Vzrok poimenovanja:

- vaški so ga poimenovali zato, ker so zanj skrbeli vsi vaščani

Vzrok postavitve:

- križ je vaščanom nadomeščal cerkev, saj nekoč še ni bilo toliko prevoznih sredstev, cerkev pa je bila precej oddaljena
- pri križu so se vaščani zbirali ob blagoslovu jedil ob Veliki noči in ob »šmarnicah« v maju

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ
- na vrhu ima strešico
- na njem sta kipa Jezusa in Marije
- ograjen je z leseno ograjo

Fotografija: Vaški križ na Spodnji
Ložnici (junij 2000)

ŽNJAR Z

PIKECOV KRIŽ

Pečke

Čas postavitve:

- s križa se da razbrati, da je bil postavljen leta 1092, vendar je letnica zelo slabo vidna
- obnovljen je bil pred približno 10 leti

Vzrok poimenovanja:

- po sedanjem lastniku zemljišča

Vzrok postavitve:

- varovanje živine v vasi pred bolehanjem
- za postavitev je vsak vaščan prispeval denar
- največ je za križ prispevala Neža Taks, zato je križ stal na njenem vrtu, ker je takšna bila pač njena želja

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ
- na njem sta leseni figuri Jezusa in Marije

Fotografija: Pikecov križ (junij 2000)

B. Skuškić

VUKOŠKI KRIŽ

Dežno

Čas postavitve:

- ni znan

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku Pšeničniku (po domače Vukošku)

Vzrok postavitve:

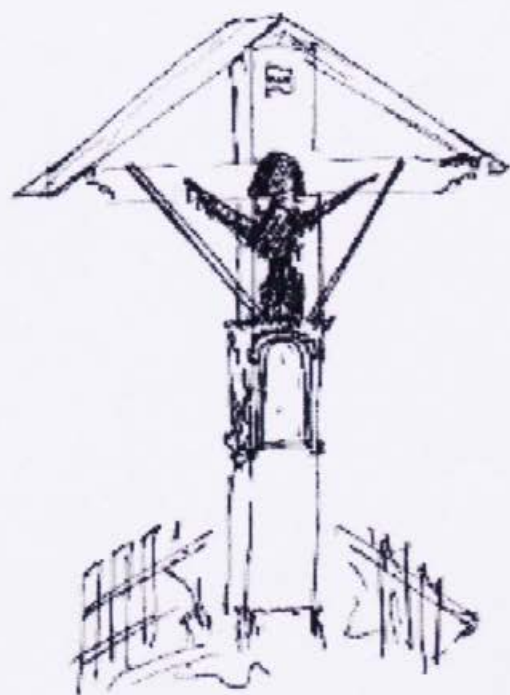
- ni znan

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ
- pod Bogom je izklesana niša, v kateri je bil kip Marije Odrešenice, vendar je bil ta kip pred leti odtujen
- okoli razpela je bila nekoč lesena ograja, ki pa je danes na žalost v razpadanju

Fotografija: Vukovski križ (junij 2000)

Skica: Vukoški križ (Anton Plaznik)

MIHELČOV KRIŽ

Stopno

Čas postavitve:

- križ je bil postavljen leta 1921
- obnovljen je bil pred 30 leti, pred nekaj leti je bil obnovljen le podstavek

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku zemljišča

Vzrok postavitve:

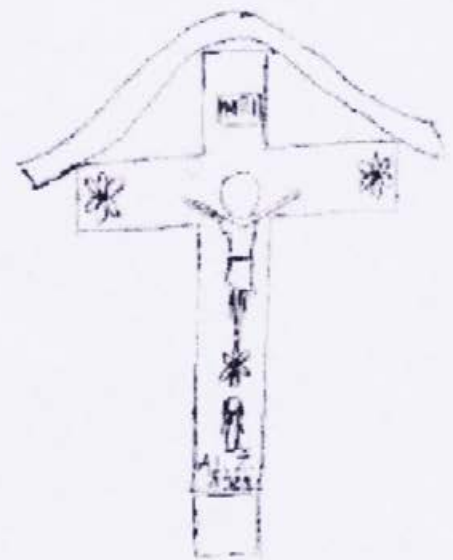
- ded sedanjega gospodarja je umrl leta 1921 pri spravljanju lesa
- s sosedom sta nalagala les na Plešu, kjer so imeli Žunkoviči (po domače Mihelčovi) svoj gozd; eden izmed hlodov se je skotalil nazaj z voza in pod sabo pokopal gospodarja
- tako je sosed pripeljal domov namesto hlodovine mrtvega gospodarja
- za njim je ostala mlada vdova s tremi majhnimi otroci

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ, ki stoji znotraj vrta »Mihelčove« domačije
- na križu sta inicialke AJ. Ž. (začetnici imena in priimka takratnega gospodarja) in letnica 1921

Fotografija: Mihelčov križ (junij 2000)

Skica: Mihelčov križ (Boštjan Gril)

ŽNIDARJEV KRIŽ

Pečke 51

Čas postavitve:

- okrog 1966

Vzrok poimenovanja:

- po domačem vzdevku (Mecekov križ)

Vzrok postavitve:

- zaobljuba Alojzovega očeta
- bojeval se je na Soški fronti ter se zaobljubil, da bo ob srečni vrnitvi postavil križ, toda tega ni uspel narediti
- križ sta postavila Alojz in Marija Žnidar

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ
- streha je iz kovine
- figuri Jezusa in Marije sta leseni
- figuro Marije je izklesala iz lesa Marija Žnidar

Fotografija: Žnidarjev križ (junij 2000)

3. 2005/06

KRIŽ NA DEDNEM VRHU

Dedni vrh

Čas postavitve:

- postavljen je bil leta 1948
- obnovili so ga leta 1990 Dedišekovi

Vzrok poimenovanja:

- nima posebnega imena

Vzrok postavitve:

- križ so postavili svojci umrlega partizana – kurirja
- nemška vojska je tod postrelila 8 partizanov, rešila se je samo kuharica
- partizane so sprva pokopali v Makolah za pokopališkim zidom, po vojni pa so njihove posmrtno ostanke prenesli v skupno grobnico na pokopališče
- na mestu poboja so postavili križ

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ, pod katerim stoji spominska plošča

Fotografija: Križ na Dednem vrhu (junij 2000)

TINEKOV KRIŽ

Mostečno

Čas postavitve:

- križ je bil postavljen na začetku 20. stoletja
- prenovljen je bil pred 50 leti

Vzrok poimenovanja:

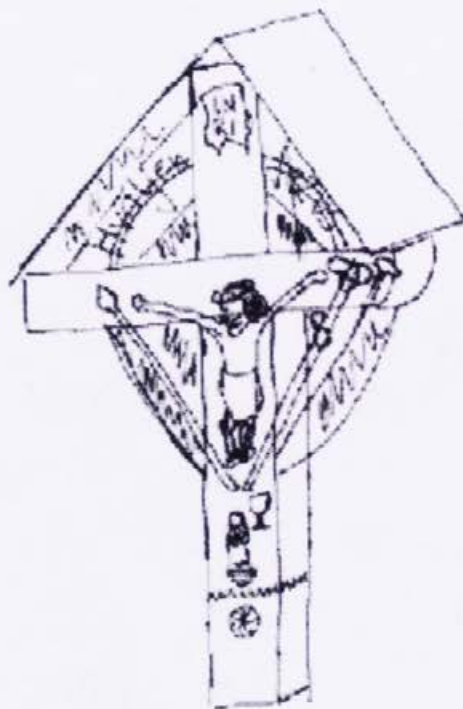
- po lastniku

Vzrok postavitve:

- lastniki Kranjci (prej še Frangeži) so bili v sporu za zemljo s studeniškimi sestrami
- sestre so si svojile zemljišče, vendar so lastniki zemljišča dobili pravdo in v zahvalo so postavili križ

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ
- v ozadju so smrekove deske
- na križu je kip Jezusa

Skica: Tinekov križ (Boštjan Gril)

MAČKOV KRIŽ

Stari Grad – Motanje

Čas postavitve:

- nekoč sta na tem mestu stala dva križa
- današnjega so postavili leta 1987

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku zemljišča, na katerem stoji

Vzrok postavitve:

- križ so postavili zato, ker so tod umirali mladi fantje in domačini so Boga prosili, naj jim ne odpelje vseh mladeničev

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ, ki stoji na dvorišču Mačkove domačije

Fotografija: Mačkov križ (junij 2000)

KRIŽ NA KROŠLOVI HIŠI

Spodnja Ložnica

Čas postavitve:

- križ obstaja odkar domačini pomnijo, tako da sta čas nastanka neznan
- križ je bil nazadnje obnovljen leta 1998

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku domačije, na kateri se nahaja križ in zanj domači tudi skrbijo

Vzrok postavitve:

- ni znan

Značilnosti znamenja:

- križ se nahaja na pročelju Krošlove domačije
- celoten križ meri približno 80 cm
- kip Jezusa je velik približno 50 cm
- na vrhu je pocinkana streha
- kipa Marije nikoli ni bilo

Fotografija: Križ na Krošlovi hiši (junij 2000)

MLAKAR M.

KOPAJNARJEV KRIŽ Spodnja Ložnica

Čas postavitve:

- križ je bil postavljen leta 1949 oz. 1950
- nazadnje je bil obnovljen leta 2000, obnovili pa so ga Simrajhovi, ki živijo na nekdanji domačiji Vekovih oz. Kopajnarjevih in za križ tudi skrbijo

Vzrok poimenovanja:

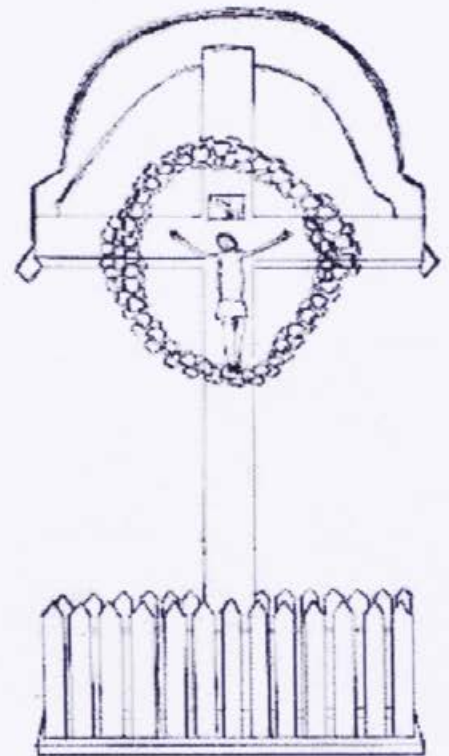
- po lastnikih zemljišča Vekovih (Kopajnarjevih)

Vzrok postavitve:

- družina ga je postavila za zahvalo za srečno vrnitev sina iz 2. svetovne vojne

Značilnosti znamenja:

- križ je lesen
- na vrhu je pocinkana strešica
- na križu je kip Jezusa
- ograjen je z ograjo

Skica: Kopajnarjev križ
(Doroteja Mlaker)

Fotografija: Kopajnarjev križ (junij 2000)

MLAKER DOROTEJA

POLEČOV KRIŽ

Varož – Hrance (Hronce)

Čas postavitve:

- postavljen leta 1928
- obnovljen leta 1994

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku (Polec – hišno ime)

Vzrok postavitve:

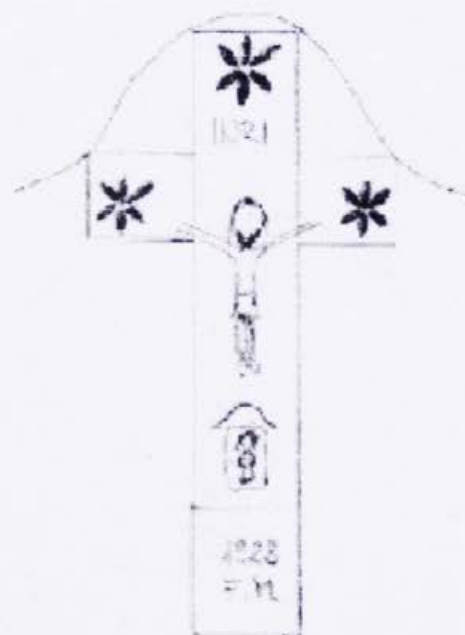
- Polec je postavil križ v zahvalo pred obvarovanjem nesreče
- v času postavitve križa je kosila živinska kuga (govedo je padalo skupaj in umiralo)
- lastnika je križ obvaroval pred to nesrečo in v zahvalo je postavil ta križ

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ s kovinsko streho
- v spodnjem delu nosilnega stebra je vpisana letnica 1928 in inicialke F. M. (Franc Mesarič, ki je postavil ta križ, njegov sin pa ga je dal pred leti obnoviti)
- pod križanim Kristusom je vdolbina v lesen steber, v njej je lesen kipec Marije, nad vdolbino pa je kovinska strešica
- na križu so ponazorjene tri rože, ki bi naj odganjale nesrečo
- križ je postavljen na zemljišču, kjer je nekoč hodilo mimo veliko ljudi, vendar to zemljišče ni bilo last kmeta, ki je križ postavil; ta se je z lastnikom zemljišča kmetom Brumecom (Galunom) iz Varoša dogovoril, o postavitvi križa na njegovi zemlji

Fotografija: Polečov križ v Varošu
(junij 2000)

Skica: Polečov križ v Varošu
(Boštjan Gril)

BLAŽORJEV KRIŽ Spodnja Ložnica

Čas postavitve:

- postavljen je bil med 2. svetovno vojno
- nazadnje je bil obnovljen leta 1996, ko ga je obnovila ga. Žurman, ki še danes skrbi zanj

Vzrok poimenovanja:

- po lastniku

Vzrok postavitve:

- postaviti ga je dala »Blažorjeva mama« za srečno vrnitev sina iz vojske

Značilnosti znamenja:

- gre za lesen križ
- na njem je kip Jezusa, kip Marije pa je bil uničen med viharjem in ga danes ni več
- streha na križu je iz aluminija
- na vrhu je petelin, ki naj bi hišo varoval pred strelo
- ograja je bila zaradi dotrajanosti in poškodb odstranjena

Fotografija: Blažorjev križ (junij 2000)

BLAŽORJEV KRIŽ

SAVINSKO

1. Znamenje sv. Marije

Last Pauline Cizevič, postaviti ga je dala na žepo
novjega ~~muža~~ muža, 1991

Upodobljeni so sv. Marija, sv. Terezija (mati), sv. Jurij
(oče), apokrifna.

↓ opredeljevanje žepa in ne toliko zna

Posljalca M. Golja

- zidana

2. Kužno znamenje (bizišča med sestizan. i Makolsko KS)
Nastanek obnovili iz ruševin l. 1962 (na znamenju je
l. 1974). Ob obnovitvi se je govedilo, da je znamenje
stare 500 let ^{na let 1880} iz tistih časov. Obnovljeno
znamenje ima enak izgled, namesto marmorne
kritine je plošča (betonska)

V krajevni skupnosti Makole imamo še veliko križev, znamenj in kapel, o katerih nam ni uspelo zbrati veliko podatkov. To so:

1. **HABAVČEV KRIŽ v Pečkah** – lesen križ, katerega čas postavitve ni znan. Poimenovan je po lastnikih zemljišča, na katerem stoji. Vzrok za postavitve je bil bolehanje živine. Križ je že bil obnovljen. Lesen križ je bil odtujen in je danes nadomeščen z železnim.
2. **MOJSTROV KRIŽ na Reki v Starem Gradu** – lesen križ, ki je bil postavljen leta 1914 in je bil leta 1998 obnovljen. Poimenovan je po lastniku zemljišča, na katerem stoji.
3. **HAJŠEKOVA KAPELA v Starem Gradu** – zidano kapelico, ki se nahaja na travniku nad Jeričevo domačijo. Čas postavitve ni znan. Postaviti sta jo dala Matija in Amalija Hajšek in tako je tudi dobila ime. V kapelici je bil kip Marije, ki pa je bil ukraden.
4. **KRIŽ NAD KAMPUŽI v Starem Gradu** – lesen križ, ki se nahaja ob poti, ki vodi do sv. Ane. Čas postavitve ter vzrok postavitve nista znana. Danes je križ zapuščen, leži ob cesti in je zakrit z grmovjem. Na križu je nekoč bil kip, vendar je ta bil ukraden.
5. **SKLEDARJEV KRIŽ v starem Gradu** – lesen križ, ki stoji na poti od Reke proti sv. Ani. Točen čas postavitve ni znan, domačini pa se spominjajo, da je leta 1930 ta križ že stal. Vzrok postavitve je bil smrt tete Malike, ki naj bi jo ubilo na tem mestu. Križ je pokrit z kovinsko strešico na njem pa je kip Marije.
6. **ČERNEJEV KRIŽ v Rovah** – betonski križ, ki je bil nazadnje obnovljen leta 1994. prenoviti so ga dali Planinšekovi, ki stanujejo v neposredni bližini. Oče Anice Černejeve (znana pesnica) je imel domačijo v Rovah. Na mestu, kjer ga je zadela kap, so postavili križ. Na križu je še prvoten kip Jezusa.
7. **KRIŽ NA RADISLAVEM v Starem Gradu** – lesen križ, katerega čas postavitve ni znan. Postaviti ga je dal Janez Šket za zdravje svoje žene Cilke. Križ je danes zakrit z grmovjem in rožami, kipca na njem ni več. Spodaj na križu je vdolbina.
8. **KAPELA NA REKI v Starem Gradu** – zidana kapelica, ki so jo postavili pred več kot 100 leti. Vzrok postavitve je varovanje pred trsno ušjo, ki je nekega leta uničila vse pridelke. Lastniki kapele so Hajški (po domače Rečki).
9. **KAPELICA PRI MAROVSKIH v Starem Gradu** – kapelica se nahaja pod ruševinami starega gradu Štatenberg. Čas postavitve ter vzrok poimenovanja in postavitve niso znani. V steni kapelice je vdolbina.
10. **KRIŽ NA RAZKORŽU v Starem Gradu** – lesen križ, katerega točen čas postavitve ni znan. Ime je dobil po domačiji, postaviti ga je dal Anton Žerak, obnovil pa ga je Andrej Žerak. Križ zakriva grmovje, kipa na križu pa ni več.
11. **KAPELA na Štatenbergu** – kamnita kapela, v kateri sta kip Marije in Jezusa.

12. **KRIŽ na Štatenbergu** – lesen križ, ki je zakrit z grmovjem.
13. **KRIŽ PRI AČKOVIN na Štatenbergu** – lesen križ, ki je bil postavljen leta 1970 zaradi težkega dela na zemlji. Križ je poimenovan po lastnikih. Na križu sta kipa Jezusa in Marije.
14. **KRIŽ PRI PAVČEKOVIH na Štatenbergu** – lesen križ, ki je obraščen z grmovjem in je bil postavljen leta 1913. poimenovan je po lastnikih zemljišča.
15. **LIBEKOV KRIŽ v Mostečnem** – križ je bil postavljen okrog leta 1950 in stoji na nekdanji Mesaričevi zemlji. Jakob Repnik je dal zemljo Mesariču in ker je ta z njim grdo ravnal, je Jakob le s težavo dobil svojo zemljo nazaj, v zahvalo pa je postavil križ. Križ je bil obnovljen leta 1996. obnovili pa so ga zdajšnji lastniki Dacingerji, ki živijo v Ameriki, za križ pa v njihovi odsotnosti skrbijo Gaberci.
16. **KRIŽ PRI CERKVI v Makolah** – lesen križ, ki je prvotno stal ob cerkvi, kasneje pa so ga prestavili. Danes stoji med župniščem in cerkvijo. Točen čas postavitve ni znan, domnevajo pa, da je bil postavljen v času, ko je trto uničevala trsna uš (okoli križa, ko je še bil postavljen ob cerkvenem zidu, je nekoč rasla trta). Domačini pa poznajo še eno zgodbo o vzroku postavitve in sicer, da je križ stal ob cerkvi zato, ker je nekoč bilo tam pokopališče. Na križu je kip Jezusa s trnjevo krono nad glavo.
17. **KRIŽ PRI POKOPALIŠČU v Makolah** – lesen križ, ki stoji ob izhodu iz pokopališča. Točen čas postavitve ni znan. Križ je bil prenovljen že dvakrat: prvič je bil prenovljen za časa župnika Franca Straška, drugič pa so ga dali prenoviti Lesjakovi (po domače Mahoričevi). Vzrok postavitve ni znan. Križ ima pločevinasto streho. Na njem je kip Jezusa s trnjevo krono.
18. **KOVAČOV KRIŽ v Mostečnem** – podatki o križu so izgubljeni oziroma pozabljeni.
19. **SLAPARJEV KRIŽ v Mostečnem** – križ je bil postavljen konec 19. stoletja. Postavljen je na mestu, kjer so ubili nekoga od Gumzejev (po domače Slaparjev). Križ je dobil ime po postaviteljih. Stoji na nekdanji Gumzejevi zemlji, danes pa zanj skrbijo Lončariči iz Ložnice.

- 1 - Mujstrov križ, Stari grad
- 2 - Jermanska kapela, -11-
- 3 - kip Marije pri Marovskih (Balvsek)
- 4 - križ nad Kampuzi (pod Sv. Anjo)
- 5 - Hajšedova kapela (nad Jeričem)
- 6 - Kopačmerjer križ (Vel. - Simajh) Loznica
- 7 - Blažovjer križ
- 8 - križ na krošnji hiši
- 9 - Petričev križ
- 10 - Habavčev križ
- 11 - Pibečov -11-
- 12 - Znidarjev križ (Pečke)
- 13 - znamenje sv. Marije (Savinsko)
- 14 - kuzno znamenje (-11-)
- 15 - Vaški križ (Loznica)
- 16 - Kaprečke kapela
- 17 - Gornikova kapela
- 18 - Bogatčeva kapela
- 19 - Vučovski križ
- 20 - Mihelčev križ (Stopno)
- 21 - Sučka kapela (Varoš)
- 22 - ~~K~~ KUSERVA -11- (Pleš)
- 23 - Vaška kapela (Stopno)
- 24 - Polečov križ (Varoš)
- 25 - Gabrečov križ (Jvan Koroš, Stari grad)
- 26 - Raškoški križ (Stari grad)
- 27 - križ na Jednem vrhu
- 28 - Mačkov križ
- 29 - kapela v Varšiči vasi
- 30 - Habavčova kapela
- 31 - Černejev križ, Kove
- 32 - Skledarjev križ
- 33 - Lovrekova kapela
- 34 - Trinekov križ, Mostečno
- 35 - ~~S~~ Slapavjer križ
- 36 - Libešov križ